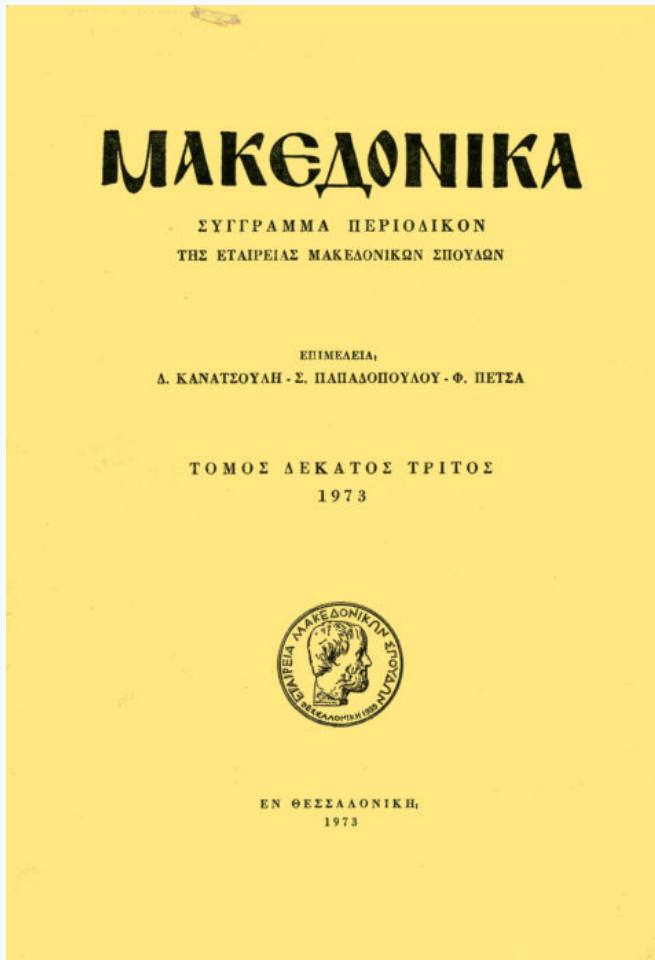

Μακεδονικά

Τόμ. 13, Αρ. 1 (1973)

**Μακάριος Παπαγεωργόπουλος ο από Κορίνθου
Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης: (1465; - 12 Απριλίου
1546)**

Απόστολος Αθ. Γλαβίνας

doi: [10.12681/makedonika.899](https://doi.org/10.12681/makedonika.899)

Copyright © 2014, Απόστολος Αθ. Γλαβίνας

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Γλαβίνας Α. Α. (1973). Μακάριος Παπαγεωργόπουλος ο από Κορίνθου Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης: (1465; - 12 Απριλίου 1546). *Μακεδονικά*, 13(1), 167–177. <https://doi.org/10.12681/makedonika.899>

ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΣ
Ο ΑΠΟ ΚΟΡΙΝΘΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
(1465; - 12 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1546)

Ὁ κώδιξ 761 (-Ψαλτήριον. Μεμβρ. 11×9, αἰὼν. ια', φ. 236) τῆς ἐν Ἁγίῳ Ὁρει Μονῆς τοῦ Βατοπεδίου εἰς τὸ φ. 2β περιέχει σημείωσιν τοῦ Μακαρίου, ἐξ ἧς πληροφοροῦμεθα ὀλίγα στοιχεῖα περὶ τοῦ προπάπου του: «Τὴν παροῦσαν βασιλικὴν βίβλον κέκτημαι ἐκ τοῦ προπάππου μου κυρίου Σαβατίου Κοβαλόβ, τὸν κατὰ κόσμαν (sic) παπᾶν Γεωργόπουλον. Ὁ Θεσσαλονίκης Μακάριος»¹. Εἰς ἕτερον κώδικα τῆς Μονῆς Καρακάλου (—Παρακλητική 1534. 21, Περγ. 8, μέγ. XIV) ἀναγράφονται τὰ δνόματα τῶν γονέων του: «Μνήσθητι, Κύριε, τὴν ψυχὴν τοῦ δούλου σου Μακαρίου ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης καὶ τῶν γονέων αὐτοῦ Κωνσταντίνου καὶ Μακαρίας μοναχῆς, ἐξ οὗ καὶ ἡ παροῦσα βίβλος αὕτη ἐπωλήθη εἰς τὴν σεβασμίᾳ μονῇ τοῦ Καρακάλου»². Ἐὰν κρίνωμεν ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ὁ πρόπαππος τοῦ Μακαρίου ἔκαλεῖτο Παπαγεωργόπουλος, εἶναι πιθανόν, ὅτι οὗτος ἦτο ἀνὴρ Πελοποννήσιος, διότι ἐν Πελοποννήσῳ εἴθισται νὰ λήγουν εἰς «-οπουλος» τὰ πατρωνυμικά ἐπωνύμια³. Εἰς χειρόγραφον τῆς Μονῆς Βατοπεδίου, ἀγορασθὲν ὑπὸ τοῦ Μακαρίου, ὅτε ἀκόμη οὗτος ἦτο ἀπλοῦς ἱερομόναχος καὶ μέγας πρωτοσύγκελλος (φ. 9) —συνεπῶς πρὸ τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ 1507, διότι κατὰ τὸν μῆνα αὐτὸν ἐγένετο Μητροπολίτης Κορίνθου— ὁ νέος κάτοχος ἔγραψεν ἐν αὐτῷ (φ. 255) ἐνθύμησιν τινα χρονολογικὴν, ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ ἔτους 1465 καὶ ἐξικνουμένην μέχρι τοῦ ἔτους 1516. Ὅπως δὲ ποτε τοῦτο μᾶς πείθει, ὅτι ὁ Μακάριος συνέταξε τὴν ἐνθύμησιν ταύτην συμφώνως πρὸς τὰς

1. Σωφρονίου Εὐστρατιάδου, Μητροπολίτου πρ. Λεοντοπόλεως καὶ γέροντος Ἀρκαδίου Βατοπεδίνου, Κατάλογος τῶν ἐν τῇ ἱερᾷ Μονῇ Βατοπεδίου ἀποκειμένων κωδίκων, τεῦχος Α', Paris 1924, σ. 54α. Heinrich Brockhaus, Die Kunst in den Athos-Klöstern, Leipzig 1891, σ. 207, πρβλ. καὶ σ. 288. Ἡ δευτέρα ἐκδοσις τοῦ αὐτοῦ ἔργου ἐγένετο ὁμοίως ἐν Leipzig 1924. Louis Petit, Les évêques de Thessalonique, «Échos d'Orient», τ. 5 (1901-1902), σ. 150β. Περικλ. Γ. Ζερλέντου, Θεσσαλονικέων μητροπολίται ἀπὸ Θεωνᾶ τοῦ ἀπὸ ἡγουμένων μέχρι Ἰωάσαφ Ἀργυροπούλου (1520-1578), BZ, τ. 12 (1903), σ. 136.

2. Σπυρίδωνος Π. Λάμπρου, Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἑλληνικῶν Κωδίκων, τόμος πρῶτος, ἐν Κανταβριγίᾳ τῆς Ἀγγλίας 1895, σ. 131α. Πρβλ. Περικλ. Γ. Ζερλέντου, Θεωνᾶς ὁ ἀπὸ ἡγουμένων καὶ Μακάριος ὁ Ζακύνθιος ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης, ἀφκ' -αφκθ', BZ, τ. 14 (1905), σ. 255.

3. Περικλ. Γ. Ζερλέντου, Θεωνᾶς ὁ ἀπὸ ἡγουμένων, ἔ.α., σ. 255.

προσωπικός του ἀναμνήσεις¹. Εἶναι πιθανόν, ὅτι τὸ ἔτος 1465, ὅτε ἀρχίζει ἡ ἐνθύμησις, εἶναι τὸ ἔτος τῆς γεννήσεως τοῦ Μακαρίου, ἐνῶ κατὰ τὸ ἔτος 1516 οὗτος ἦτο ἀκόμη Μητροπολίτης Κορίνθου, καθ' ὅτι Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης ἐγένετο τὴν 4ην Ἀπριλίου 1517. Τὸ 1465 ὡς ἔτος γεννήσεως τοῦ Μακαρίου εἶναι πιθανόν καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι οὗτος ἀπέθανε τὸ 1546, ἥτοι εἰς ἡλικίαν 81 ἐτῶν, ὅπερ καθιστᾷ πιθανωτέραν τὴν ὑπόθεσιν ταύτην².

Ὁ Μακάριος ἐμόνασεν εἰς τὴν ἐν Ζακύνθῳ Μονὴν τῆς Ἀναφωνητρίας, κειμένην εἰς τὴν ὀρεινὴν κώμην ἄλλοτε Πλεμοναρίου, νῦν Ἀναφωνητρίας³. Ὅτι ὁ Μακάριος ἐμόνασεν εἰς τὴν Μονὴν ταύτην καὶ ἰδίᾳ ὅτι διετέλεσεν ἡγούμενος ἐν αὐτῇ, καθίσταται δῆλον ἐκ τινος συμβολαίου, ἐκ τοῦ ἐν Ζακύνθῳ γραμματοφυλακίου, τοῦ συμβολαιογράφου Φραγκίσκου Σουριάνου, ἐν ᾧ ἀναφέρονται τὰ ἐξῆς: «αφλῷ ἐν μηνὶ Σεπτεμβρίου .λ. ινδ. ΙΙΙ Εσοθεν ηκοιασ κυρ φραντζεσκου σκουλογερεη ὁ πανηεροτατος μοιτροπολητησ σαλονηκοι κυρ μακαρηος εστοντας δε ηστους αφ... εβρηκουμενος ηγουμενος της ηπεραγνου ημων θεοτοκου της αναφωνητηρας ὁμου με τους καλογερους του ρηθεντος μοναστηριου καὶ με βουλὴν καὶ θελησεος του επιτροπου του ρηθεντος μοναστηριου ἐφανησθῆσαν κατεμπροσθεν του προηρημενου ἀρχιερεος...»⁴. Δυστυχῶς δὲν ἀναφέρεται τὸ ἀκριβὲς ἔτος τῆς ἡγουμενίας τοῦ Μακαρίου, παρὰ μόνον «αφ... (15.), ὅπερ πρέπει νὰ ἦτο μεταξὺ τοῦ 1500 καὶ πρὸ τοῦ 1507, καθ' ὅτι ὁ Μακάριος ἐγκαταλείψας τὴν Μονὴν τῆς Ἀναφωνητρίας, ἐγένετο πρωτοσύγκελλος καὶ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1507 ἐγένετο Μητροπολίτης Κορίνθου. Πότε ἀκριβῶς ὁ ἱερομόναχος Μακάριος ἐγένετο πρωτοσύγκελλος δὲν εἶναι γνωστόν⁵. Εἰς τὸν χειρόγραφον κώδικα 1201 (—Τυπικόν, χαρτ. 25×18, αἰὼν. ιε' (1490) φ. 301) τοῦ Βατοπεδίου (φ. 10α) ἀναγράφονται τὰ ἐξῆς: «Τὸ παρὸν τυπικὸν ἔνε κάμου Ἀ ν τ ω ν ί ο υ ἱερέως καὶ μεγάλου τάχα Σκευοφύλακος. Τὸ παρὸν τυπικὸν ἐπώλησεν ὁ ἄνω παπᾶ Ἀντώνιος κάμου τοῦ Μακαρίου ἱερομονάχου τάχα καὶ πρωτο-

1. Louis Petit, *Les évêques*, ἔ.ἀ., σ. 150α. Τὸ χειρόγραφον τοῦτο ἔφερε τὸν ἀριθμὸν 957, ὅτε ὁ Petit ἔγραφε τὰ ἀφορῶντα εἰς τὸν Μακάριον, κατόπιν τῶν στοιχείων, ἅτινα παρεσχέθησαν αὐτῷ ὑπὸ τοῦ G. Millet.

2. Πρβλ. ἐνταῦθα καὶ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ Louis Petit, *Les évêques*, ἔ.ἀ., σ. 150α, οἵτινες εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἐκφράζουν τὸ αὐτὸ περίπου γεγονός.

3. Λεων. Χ. Ζώη, *Ἱστορία τῆς Ζακύνθου*, Ἀθήναι 1955, σ. 319.

4. Περικλ. Γ. Ζερλέντου, *Θεωνᾶς ὁ ἀπὸ ἡγουμένων*, ἔ.ἀ., σ. 255-256.

5. Πρβλ. Louis Petit, *Macaire de Thessalonique*, «*Échos d'Orient*», τ. 8(1905), σ. 273α-β. Βασ. Α. Μυστακίδου, *Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι*, ΕΕΒΣ, τ. 12(1936), σ. 175. Κατὰ τὸν Μέγαν Πρωτοσύγκελλον Ἀθηναγόραν Ἐλευθερίου, Ὁ θεσμός τῶν συγκέλλων ἐν τῇ Οἰκουμένῃ Πατριαρχείῳ, ΕΕΒΣ, τ. 9 (1932), σ. 243, ὁ Μακάριος ἐχρημάτισε Μέγας Πρωτοσύγκελλος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου.

συγκέλλου τοῦ γενομένου μητροπολίτου Κορίνθου καὶ εἶτα Θεσσαλονίκης»¹.

Ὁ Μακάριος ἐγένετο Μητροπολίτης Κορίνθου τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1507, ὡς τοῦτο διαπιστοῦται ἐκ τῶν ὧσιν ὁ αὐτὸς Μακάριος σημειοῖ εἰς τὴν «ὁμολογίαν» του, ἣτις σώζεται ὁλόκληρος εἰς τὸν 483 χειρόγραφον κώδικα (Ματθαίου Βλαστάρεως. Βομβ. 26×19, αἰὼν. ιστ', φ. 388) τῆς Μονῆς Βατοπεδίου². Εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ὡς ἄνω ὁμολογίας (φ. 5α) ἀναγράφεται: «Μακάριος ἱερομόναχος ἐλέω Θεοῦ καὶ ὑποψήφιος τῆς ἀγιωτάτης Μητροπόλεως Κορίνθου· οἰκεῖα χειρὶ, προέταξα». Ἀκολουθεῖ τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως καὶ ἡ «ἀσφάλεια» τοῦ Συμβόλου (φ. 5α-β). Εἰς τὸ τέλος ἀναφέρονται τὰ ἐξῆς: «...Ἐτι ἀσφαλίζομαι, ὅτι τῇ χάριτι τοῦ Χριστοῦ, καθαρῆνυσαν τοῦ σιμωνιακοῦ πταισματος πᾶσαν τὴν περὶ ἡμῶν ταύτην οἰκονομίαν ἀδεξάμην, ὡς ἐκ Θεοῦ, ἀδοτὶ τε καὶ ἀμισθί· καὶ τοῦτο φυλάξω καὶ αὐτὸς ἐν τῇ δοθείσῃ μοι ταύτῃ ποιμνῇ παρὰ τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Ἐπὶ τούτοις ὁμολογῶ καὶ ἡ κέκτηται προνόμοια ὁ πατριαρχικὸς θρόνος φυλάττειν ἀπαρεχγείρητα, ἐπὶ πάσαις ταῖς ἐνορίαις μου. †Μακάριος ἱερομόναχος καὶ πρωτοσύγκελλος· ἐλέω Θεοῦ ὑποψήφιος τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Κορίνθου οἰκεῖα χειρὶ ὑπέγραψα· ἔτους ζ' μηνὶ Ὀκτωβρίῳ ἰνδικτιῶνος ια'» (7016-5508 / 5509=1507)³. Ὁ Μακάριος διεδέχθη εἰς τὸν θρόνον τῆς Κορίνθου τὸν παραιτηθέντα Κύριλλον, παθόντα ἐξ ἀμαυρώσεως, ὡς τοῦτο καθίσταται γνωστὸν ἐκ τινος πρᾶξεως τοῦ Πατριάρχου Παχωμίου Α' ⁴. Ὡς Μητροπολίτης Κορίνθου

1. Σωφρονίου Εὐστρατιάδου, Μητροπολίτου πρ. Λεοντοπόλεως καὶ γέροντος Ἀρκαδίου Βατοπεδίνου, Κατάλογος, ἑ.ἀ., σ. 202β.

2. Σωφρονίου Εὐστρατιάδου, Μητροπολίτου πρ. Λεοντοπόλεως καὶ γέροντος Ἀρκαδίου Βατοπεδίνου, Κατάλογος, ἑ.ἀ., σ. 99α.

3. Πρβλ. Louis Petit, Macaire, ἑ.ἀ., σ. 272β. Μαν. Ι. Γεδεών, Πλήρης ἀσφάλεια τοῦ συμβόλου, «Πρακτικά τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν», ἔτος 1931 (6), σ. 145 καὶ 146. Τοῦ αὐτοῦ, Πατριαρχικαὶ Ἐφημερίδες. Εἰδήσεις ἐκ τῆς ἡμετέρας ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας 1500-1912, ἐν Ἀθῆναις 1936, σ. 20. Ὁ Ἀρχιμ. Μεθόδιος Φούγιος, Ἱστορία τῆς ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας Κορίνθου. Ἀπ' ἀρχῆς μέχρι σήμερον, Ἀθῆναι 1968, σ. 232, 235 καὶ 359, δέχεται ὅτι ὁ Μακάριος ἐγένετο Κορίνθου τὸ 1508. Καὶ ὁ Louis Petit, Les évêques, ἑ.ἀ., σ. 150α, ὑποθέτει ὅτι ὁ Μακάριος ἐγένετο ἀρχιερεὺς τὸ 1516, ὅτε ἦδη εἶχεν ἡλικίαν μεγαλυτέραν τῶν 50 ἐτῶν.

4. Σωφρονίου Εὐστρατιάδου, Μητροπολίτου πρ. Λεοντοπόλεως, Ἱστορικὰ μνημεῖα τοῦ Ἀθῶ. Β' ἐκ τοῦ ἀρχείου τῆς μονῆς Βατοπεδίου, «Ἑλληνικά», τ. 3(1930), σ. 46-47. Εἰς τὴν πρᾶξιν ταύτην ὡς μὴν ἀναφέρεται ὁ Νοέμβριος. Τὸ ἔτος 1508 πρέπει νὰ διορθωθῇ εἰς 1507. Πρβλ. καὶ Μ. Μανούσκακα, Ἡ χειροτονία ἱερέων τῆς Κρήτης ἀπὸ τὸν μητροπολίτη Κορίνθου (ἔγγραφα τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνα), «Δελτίον τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας», περίοδος Δ' - τόμος Δ' (1964-1965), σ. 323. Δὲν ἠδυνήθη νὰ ἰδῶ, ὅσα ὁ Παρθ. Κ. Πολάκης, Ἐπίσκοποι τῆς ἀποστολικῆς ἐκκλησίας τῆς Κορίνθου, «Ἱερὸς Σύνδεσμος», ἑτ. ΙΒ' (Κ') (1 Νοεμβρίου 1916), φ. 276, σ. 13β-15α, περὶ τοῦ Μακαρίου ἀναφέρει. Λίαν προσφάτως ὁ Τάσος Ἀθ. Γριτσόπουλος, Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία καὶ χριστιανικὰ μνημεῖα Κορινθίας, τόμος πρῶτος, Ἱστορία, Ἀθῆναι 1973, σ. 213-215, ἠσχολήθη ἀρκούντως μὲ τὸν Μακάριον.

ὁ Μακάριος ἐπέιχε τὸν τόπον τοῦ Ἀγκύρας, κατὰ τινὰ σημειώσιν τοῦ κώδικος 761 (—Ψαλτήριον. Μεμβρ. 11×9, αἰὼν. ια', φ. 236) τῆς Μονῆς Βατοπεδίου: «Μακάριος ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κορινθίων μητροπόλεως καὶ ὑπέρτιμος καὶ ἐξάρχος πάσης Πελοποννήσου καὶ τὸν τόπον ἐπέχων τοῦ Ἀγκύρας»¹. Εἰς ἑτερον κώδικα (483. Ματθαίου Βλαστάρεως. 26×19, αἰὼν. ιστ', φ. 388) τῆς αὐτῆς Μονῆς (φ. 388β) ἀναγράφονται τὰ αὐτὰ περίπου: «Αὕτη ἡ βίβλος τοῦ θεοῦ νόμου ὑπάρχει Μακαρίου ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς Κορινθίων μητροπόλεως, ὑπέρτιμου καὶ ἐξάρχου πάσης Πελοποννήσου καὶ τὸν τόπον ἐπέχων τοῦ Ἀγκύρας»². Ὁ Μακάριος παρέμεινεν ἐν Κορίνθῳ μέχρι τῆς 4ης Ἀπριλίου 1517, ὅτε μετετέθη εἰς τὸν θρόνον τῆς Θεσσαλονίκης³. «† Τὸ Μέγα Μήνυμα τῆς μεταθέσεως τοῦ παναγιωτάτου δεσπότη καὶ αὐθέντου, τοῦ θειοτάτου ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, ὑπέρτιμου καὶ ἐξάρχου πάσης Θεταλίας καὶ τὸν τόπον ἐπέχων τοῦ Ἐφέσου» σώζεται εἰς τὸν κώδικα 483 (φ. 5β) τῆς Μονῆς Βατοπεδίου⁴. Εὐθὺς μετὰ τὸ Μέγα Μήνυμα, εἰς τὸν αὐτὸν κώδικα καὶ τὸ αὐτὸ φύλλον ἀκολουθεῖ ἡ «ἀπολογία τοῦ ἀρχιερέως», ἥτοι ἡ ἀπάντησις εἰς τὸ Μέγα Μήνυμα. Ἐν τέλει τῆς ἀπολογίας (φ. 5β) ἀναφέρονται τὰ ἑξῆς: «Ἐγεγόνει ἡ τοιαύτη ἀγία μετάθεσις ἐπὶ ἔτους ζκεου, ἐν μηνὶ ἀπριλίῳ δ', ἡμέρᾳ σαββάτῳ τοῦ ἀγίου καὶ δικαίου Λαζάρου, ἰνδικτικῶνος ε'» (7025-5508=1517)⁵. Ἐν τῇ ᾧα τοῦ φύλλου ἀναγινώσκεται ἡ λέξις «χαρτοφύλαξ» ἴσως ἵνα δηλωθῇ, ὅτι τὸ Μέγα Μήνυμα ἀπηγγεilen ὁ χαρτοφύλαξ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας⁶. Εἰς τὸ αὐτὸ χειρόγραφον ὁ Μακάριος ἔσωσε γράμμα σπουδαῖον, ἀναφερόμενον εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Τορνόβου, μᾶλλον δὲ εἰς τὴν Μητρόπολιν Θεσσαλονίκης⁷. Διὰ τῆς μεταθέσεώς του εἰς τὴν Μητρόπολιν Θεσσαλονίκης ὁ Μακάριος ἥλλαξε τὸν τίτλον «τοῦ ὑπέρτιμου καὶ ἐξάρχου πάσης Πελοποννήσου» μὲ τὸν τίτλον τοῦ «ὑπέρτιμου καὶ ἐξάρχου πάσης

1. Σωφρονίου Εὐστρατιάδου, Μητροπολίτου πρ. Λεοντοπόλεως καὶ γέροντος Ἀρκαδίου Βατοπεδίου, Κατάλογος, ἔ.α., σ. 150α.

2. Σωφρονίου Εὐστρατιάδου, Μητροπολίτου πρ. Λεοντοπόλεως καὶ γέροντος Ἀρκαδίου Βατοπεδίου, Κατάλογος, ἔ.α., σ. 99α. Πρβλ. Louis Petit, Macaire, ἔ.α., σ. 237α. Βασ. Α. Μυστακίδου, Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι, ἔ.α., σ. 175. Ἀρχμ. Μεθοδίου Φούγια, Ἱστορία, ἔ.α., σ. 232.

3. Σωφρονίου Εὐστρατιάδου, Μητροπολίτου πρ. Λεοντοπόλεως καὶ γέροντος Ἀρκαδίου Βατοπεδίου, Κατάλογος, ἔ.α., σ. 178β.

4. Σωφρονίου Εὐστρατιάδου, Μητροπολίτου πρ. Λεοντοπόλεως καὶ γέροντος Ἀρκαδίου Βατοπεδίου, Κατάλογος, ἔ.α., σ. 99α.

5. Πρβλ. Louis Petit, Macaire, ἔ.α., σ. 273α. Μαν. Ι. Γεδεών, Πατριαρχικαὶ Ἐφημερίδες, ἔ.α., σ. 20, πρβλ. καὶ σ. 54. Τοῦ αὐτοῦ, Πλήρης ἀσφάλεια τοῦ συμβόλου, ἔ.α., σ. 145.

6. Μαν. Ι. Γεδεών, Πλήρης ἀσφάλεια τοῦ συμβόλου, ἔ.α., σ. 145.

7. Μαν. Ι. Γεδεών, Πατριαρχικαὶ Ἐφημερίδες, ἔ.α., σ. 45. Τὸ κείμενον τοῦ γράμματος σ. 54-57.

Θετταλίας, ὡς ἐπίσης τὸν τίτλον «τὸν τόπον ἐπέχων τοῦ Ἀγκύρας» μὲ τὸν τίτλον «τὸν τόπον ἐπέχων τοῦ Ἐφέσου»¹. Καὶ εἰς τὸ χειρόγραφον 483 (φ. 2α) τῆς Μονῆς Βατοπεδίου ἀναγράφονται τὰ ἑξῆς: «Αὕτη ἡ βίβλος τοῦ θεοῦ καὶ ἱεροῦ νόμου ὑπάρχει τοῦ παναγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης ὑπερίμου καὶ ἐξάρχου πάσης Θετταλίας καὶ τὸν τόπον ἐπέχων τοῦ Ἐφέσου κύρ Μακαρίου»². Ἡ γραφὴ τῶν ἰδιογράφων τούτων σημειωμάτων ἔχει πολλήν ὁμοιότητα πρὸς τὴν γραφὴν τοῦ κώδικος, ἐξ οὗ, κατὰ τοὺς περιγράφαντας τὸν κώδικα, συμπεραίνεται, ὅτι ὁ αὐτὸς Μακάριος εἶναι καὶ ὁ γραφεὺς τοῦ κώδικος³.

Εἰς τὸν θρόνον τῆς Θεσσαλονίκης ὁ Μακάριος διεδέχθη τὸν παραιτηθέντα Μάξιμον τὸν Λαυριώτην καὶ οὐχὶ τὸν Θεωνᾶν, ὡς δέχεται ὁ Ζερλέντης⁴. Ὁ Μάξιμος ἐγένετο Θεσσαλονίκης πιθανῶς κατὰ τὸ 1486/1487⁵ καὶ παρέμεινε μέχρι τοῦ ἔτους 1515, ὅτε παρητήθη καὶ μετέβη εἰς τὴν ἐν Ἀθῶ Μονὴν τῆς Μεγίστης Λαύρας, ἣτις ἦτο ἡ μετάνοιά του⁶. Ἀπὸ τῆς παραιτήσεως τοῦ Μαξίμου (1515) μέχρι τῆς ἀναρρήσεως τοῦ Μακαρίου (4 Ἀπριλίου 1517) μεσολαβεῖ ἕν ἀρκούντως εὐρὺ χρονικὸν διάστημα, κατὰ τὸ ὁποῖον ὁ θρόνος τῆς Θεσσαλονίκης ἐτέλει ἐν χηρείᾳ, καὶ τὸ ὁποῖον δικαιολογεῖται ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ὁ Πατριάρχης Θεόληπτος Α' (1513-1522)⁷ ἀπηύθυνεν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν γνωστὸν διὰ τὰς πολλὰς ἀρετὰς καὶ ἰκανότητος συμπατριώτην του Θεόφιλον, δι' ἧς ἐκάλει αὐτὸν νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν ἐπὶ σκοπῷ νὰ τοῦ ἀναθέσῃ τὴν διακυβέρνησιν τῆς χηρευούσης Μητροπόλεως τῆς πρώτης πόλεως τῆς Μακεδονίας⁸. Ὁ Θεόφιλος δὲν ἀπεδέχθη τὴν

1. Πρβλ. Louis Petit, Macaire, ἑ.ἀ., σ. 273α.

2. Σωφρονίου Εὐστρατιάδου, Μητροπολίτου πρ. Λεοντοπόλεως καὶ γέροντος Ἀρκαδίου Βατοπεδίνου, Κατάλογος, ἑ.ἀ., σ. 99α. Πρβλ. Ἀρχιμ. Μεθοδίου Φούγια, Ἱστορία, ἑ.ἀ., σ. 232.

3. Σωφρονίου Εὐστρατιάδου, Μητροπολίτου πρ. Λεοντοπόλεως καὶ γέροντος Ἀρκαδίου Βατοπεδίνου, Κατάλογος, ἑ.ἀ., σ. 99α. Ἀρχιμ. Μεθοδίου Φούγια, Ἱστορία, ἑ.ἀ., σ. 233.

4. Περικλ. Γ. Ζερλέντου, Θεσσαλονικέων, ἑ.ἀ., σ. 153. Τοῦ αὐτοῦ, Θεωνᾶς ὁ ἀπὸ ἡγουμένων, ἑ.ἀ., σ. 254-255. Τοῦ αὐτοῦ, Περί τριῶν ἱεραρχῶν Θεσσαλονίκης φερόντων τὸ ὄνομα Θεωνᾶς, «Εκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια», τ. 31 (1911), σ. 261α. Louis Petit, Nouveaux évêques de Thessalonique, «Échos d'Orient», τ. 6 (1903), σ. 296α-β. Τοῦ αὐτοῦ, Macaire, ἑ.ἀ., σ. 273β-274α.

5. Nicolas Oikonomidès, Actes de Dionysiou, Paris 1968, σ. 190.

6. Σπυρίδωνος Ἀυριώτου, ἱατροῦ, Ἐγγραφα περὶ τῆς Μονῆς Περιστερῶν καὶ τινῶν μονῶν Θεσσαλονίκης. Ἐκ τοῦ ἀρχείου τοῦ αἰμνήστου γέροντός μου Ἀλεξάνδρου Λαυριώτου, «Θεολογία», τ. 5 (1927), σ. 266.

7. Γερμανοῦ, Μητροπολίτου Σάρδων, Συμβολὴ εἰς τοὺς πατριαρχικοὺς καταλόγους Κ/Πόλεως ἀπὸ τῆς ἀλώσεως καὶ ἑξῆς, «Ὁρθοδοξία», τ. 9 (1934), σ. 36-37. Τάσου Ἀθ. Γριτσοπούλου, Θεόληπτος, ὁ Α', Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, (1513-1522), «Ὁρθοκτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια», τ. 6, στ. 250-251.

8. Λίνου Πολίτη, Ἀγορεύτες βιβλιογράφοι τοῦ 16ου αἰῶνα, «Ἑλληνικά», τ.

πρότασιν ταύτην καὶ οὕτως ἀργότερον ἀνεζητήθη ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἀπὸ Κορίνθου Μακαρίου ὁ διάδοχος τοῦ Μαξίμου.

Ὡς Θεσσαλονίκης ὁ Μακάριος ἠγόρασε τὸ ὑπ' ἀριθμ. 425 (Θεοφυλάκτου Βουλγαρίας. Μεμβρ. 26×18, αἰὼν. ιβ', φ. 411) χειρόγραφον τῆς Μονῆς Βατοπεδίου, ἐν ᾧ εἰς τὸ φύλλον Ια ἀναγράφονται: «Μεινὸς ἱανουαρίου κ' ἐπιστολαὶ τοῦ ἁγίου Παύλου. Ἰά κ ω β ο ς ὁ Μ α λ α π π ί ν α ς, τὸ ἠγόρασα εἰς τὸν Γαλατᾶν πρῶνια Κόντου. Τὸ παρὸν βιβλίον ἠγόρασα εἰς τὸν Γαλατᾶν ἀπὸ τὸν εὐγενέστατον ἄρχοντα Κύριον Κόντον Μαλαππίναν· ὁ Θεσσαλονίκης Μακάριος»¹. Καὶ τὸ 476 χειρόγραφον τῆς αὐτῆς Μονῆς Βατοπεδίου (Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ. Βομβ. 23×16, αἰὼν. ιδ', φ. 84 ἀκέφ.) ἀνήκεν εἰς τὸν Μακάριον: «Αὕτη ἡ βίβλος ὑπάρχει τοῦ παναγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης καὶ πάσης Θετταλίας κὺρ Μ α κ α ρ ί ο υ» (φ. 84α)².

Δὲν εἶναι γνωστὸν πόσα ἔτη παρέμεινεν ὁ Μακάριος εἰς τὸν θρόνον τῆς Θεσσαλονίκης. Ὅπως δὲ οὗτος ἐγκατέλειψε τὸν θρόνον ταύτης πρὸ τοῦ 1527, καθ' ὅτι τὸν Ἰούνιον τοῦ ἔτους τούτου ὡς Θεσσαλονίκης ἀναφέρεται ρητῶς ὁ Ἰωάσαφ, ὁ μετασχὼν συνάξεώς τινος ἐν τῷ Πρωτάτῳ τοῦ Ἁγίου Ὅρους, ἐν ἣ ἐξητάσθη διαφορά τις μεταξὺ τῶν Μονῶν Ἑσφιγμένου καὶ Ζωγράφου, τῶν Ἑσφιγμενιτῶν καταγγειλάντων τὴν ἀδικίαν, τὴν ὁποίαν ἐποίησαν αὐτοῖς οἱ ἐκ τῆς Μονῆς τοῦ Ζωγράφου μοναχοὶ ὡς πρὸς τόπον τινὰ εἰς τὸν Λογκόν, Τορώνην ὀνομαζόμενον³. Τὸ ἔγγραφον τοῦτο ἀναφέρει καὶ τὰ ἑξῆς: «Κατὰ τὴν δεκάτην τοῦ παρόντος μηνὸς Ἰουνίου τοῦ ζλε' (7035-5508=1527), Ἰνδικτιῶνος ιε' συνάξεως καθολικῆς καὶ μεγάλης, ὡς ἔθος, γενομένης ἐν τῷ πρωτάτῳ περὶ πολλῶν ὑποθέσεων, εὐρεθέντων καὶ τῶν πανιερωτάτων ἀρχιερέων, τοῦ τε Θεσσαλονίκης κυροῦ Ἰωάσαφ, καὶ τοῦ Βερροῖας κυροῦ Ματθαίου...»⁴. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω καθίσταται σαφές, ὅτι ἀπὸ τοῦ Ἰουνίου τοῦ 1527, εἰ μὴ καὶ πρότερον, καὶ μέχρι τοῦ 1534/1535, εἰμὴ καὶ

15(1957), σ. 365-379. Ὁ Θεόφιλος ἐγεννήθη ἐν Ζίχην μεταξύ τῶν ἐτῶν 1460-1470. Ἐχειροτονήθη κληρικὸς ὑπὸ τοῦ Ρενδίνης Ἀκακίου, μεθ' οὗ μετέβη εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ἐπὶ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Νήφωνος. Ἐπανελθὼν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐγένετο νοτάριος. Εἰτα μετέβη εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Βατοπεδίου καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Μονὴν τῶν Ἰβήρων. Ἐξ Ἁγίου Ὅρους ἐκλήθη ὑπὸ τοῦ Θεολήπτου Α' νὰ ἀναλάβῃ τὴν Μητροπόλιν Θεσσαλονίκης.

1. Σωφρονίου Εὐστρατιάδου, Μητροπολίτου πρ. Λεοντοπόλεως καὶ γέροντος Ἀρκαδίου Βατοπεδίου, Κατάλογος, ἑ.ἀ., σ. 54α. Πρβλ. Ἀρχμ. Μεθοδίου Φούγια, Ἱστορία, ἑ.ἀ., σ. 232.

2. Σωφρονίου Εὐστρατιάδου, Μητροπολίτου πρ. Λεοντοπόλεως καὶ γέροντος Ἀρκαδίου Βατοπεδίου, Κατάλογος, ἑ.ἀ., σ. 96β.

3. Μαν. Ι. Γεδεών, Θεόδωρος ὁ Καλλιγράφος τῆς Μονῆς τοῦ Ἑσφιγμένου, «Εκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια», τ. 9(1989), σ. 94β.

4. Μαν. Ι. Γεδεών, Θεόδωρος ὁ Καλλιγράφος, ἑ.ἀ., σ. 94α-β. Πρβλ. Louis Petit, Macaire, ἑ.ἀ., σ. 273β.

μετά ταῦτα, Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης ἦτο ὁ Ἰωάσαφ.¹ Τὰ χρονολογικά ταῦτα δεδομένα δὲν ἐπιτρέπουν νὰ θεωρήσωμεν ὡς εὐσταθοῦσαν τὴν ἄποψιν, ὅτι ὁ Μακάριος ἦτο προηγουμένως Μητροπολίτης Μηθύμνης, ἐξ ἧς τὸ 1531 ἐγένετο Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης, ὡς δέχονται τινες τῶν ἐρευνητῶν τῆς ἱστορίας τῆς Μηθύμνης.² Τὴν 15ην Μαρτίου 1527 ὁ Μηθύμνης Μακάριος ὑπογράφει³ εἰς προσηλωτικὸν ἐγγραφον τοῦ Ἑμμανουὴλ Ἀγαλλιανοῦ, δι' οὗ πιστοῦται τὸ ἔτος τῆς παρὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰγνατίου ἀνακαινίσεως τῆς Μονῆς Μυρσινιωτίσσης καὶ τῆς ἰδρύσεως τῆς Μονῆς τοῦ Λειμῶνος⁴. Ἐκ τούτων καθίσταται σαφές, ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνη ταῦτις τοῦ Μακαρίου Θεσσαλονίκης (4 Ἀπριλίου 1517 - πρὸ τοῦ 1527) καὶ τοῦ Μακαρίου Μηθύμνης, ὅστις ἀναφέρεται τὸν Μάρτιον τοῦ 1527 ὡς Μητροπολίτης Μηθύμνης.

Τὸν πρῶν Θεσσαλονίκης Μακάριον ἀνευρίσκομεν τὴν 30ὴν Σεπτεμβρίου 1530 εἰς τὴν ἐν Ζακύνθῳ Μονὴν τῆς Ἀναφωνητρίας, τῆς ὁποίας κατὰ

1. Τὸν Ἰούνιον τοῦ 1531 ὁ Ἰωάσαφ ἦτο ἀκόμη Θεσσαλονίκης, Πέτρος Ν. Παπαγεωργίου, 'Ἐκδρομὴ εἰς τὴν βασιλικὴν καὶ πατριαρχικὴν μονὴν τῆς ἁγίας Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολυτρίας τὴν ἐν Χαλκιδικῇ, ΒΖ, τ. 7 (1898), σ. 62, 71-72.

2. Βασ. Α. Μυστακίδου, Διάφορα περὶ Θεσσαλονίκης σημειώματα. Ἡ Μονὴ τῶν Βλαταίων καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἔγγραφα. Μητροπολίται Θεσσαλονίκης, Ἐπισκοπαὶ κ.λ., «Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σὺλλόγος», τ. 27 (1895-1899), σ. 379α. Τοῦ αὐτοῦ, Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι, ἔ.α., σ. 175 ὑποσ. 4. Εὐστρατίου Ι. Δράκου, Λεσβιακὰ τοπογραφικὰ καὶ ἐκκλησιαστικὰ, ἦτοι οἱ Μυτιλήνης καὶ Μηθύμνης Ἱεράρχαι, οἱ δῆμοι Μανδαμάδου καὶ Καλλονῆς, αἱ ἐπαρχίαι Μολύβου καὶ Σιγρίου, μετὰ τῶν μοναστηρίων, τόμος δευτέρος, Ἀθήνησι 1899, σ. 23. Σταύρου Καρυδῶνη, Τὰ ἐν Καλλονῇ τῆς Λέσβου ἱερὰ σταυροπηγικὰ πατριαρχικὰ μοναστήρια τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου ἀρχιεπισκόπου Μηθύμνης εἰς μέρη, μέρος πρῶτον, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1900, σ. 230. Τάσου Ἀθ. Γριτσοπούλου, Μηθύμνης Μητρόπολις, «Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἑγκυκλοπαίδεια», τ. 8, στ. 1108.

3. Ἀ. Παπαδοπούλου-Κεραμέως, Μαυρογορδάτειος Βιβλιοθήκη, ἦτοι Γενικὸς περιγραφικὸς Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς ἀνά τὴν Ἀνατολὴν βιβλιοθήκαις εὑρισκομένων ἑλληνικῶν χειρογράφων καταρτισθεῖσα καὶ συνταχθεῖσα κατ' ἐντολὴν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Σὺλλόγου, τόμος πρῶτος. Παράρτημα τοῦ ΙΕ' τόμου «τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Σὺλλόγου», ἐν Κωνσταντινουπόλει 1884, σ. 7α. Εὐστρατίου Ι. Δράκου, Λεσβιακὰ, ἔ.α., σ. 23. Σταύρου Καρυδῶνη, Τὰ ἐν Καλλονῇ, ἔ.α., σ. 230. Ἰω. Μουτζούρη, Λειμῶνος, μονή, «Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἑγκυκλοπαίδεια», τ. 8, στ. 178. Τάσου Ἀθ. Γριτσοπούλου, Μηθύμνης, ἔ.α., στ. 1108. Πρβλ. καὶ Περκλ. Γ. Ζερλέντο, Θεσσαλονικέων, ἔ.α., σ. 136.

4. Περὶ τοῦ Ἰγνατίου βλ. Γ. Μ. Βαλέττα, Ὁ ἅγιος Ἰγνατίος Ἀγαλλιανὸς καὶ τὸ ἐν Λέσβῳ ἀναμορφωτικὸν ἔργον του, «Θεολογία», τ. 10 (1932), σ. 289-312. Περὶ τῆς Μονῆς Λειμῶνος βλ. Ἀ. Παπαδοπούλου-Κεραμέως, Μαυρογορδάτειος Βιβλιοθήκη, ἔ.α., σ. ια'-ιγ', 6-13 καὶ Παράρτημα τοῦ ΙΣΤ' τόμου «τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Σὺλλόγου», ἐν Κωνσταντινουπόλει 1885, σ. 45-86. Ἰω. Μουτζούρη, Λειμῶνος, ἔ.α., στ. 176-179.

τὸς ἀρχάς τοῦ 16ου αἰῶνος ὑπῆρξεν ἡγούμενος: «αφ' ἑν μηνι σεπτεμβρίου λ. ινδ. III Εσοθεν ηκιοιас κυρ φραντζεσκου σκουλογερη ὁ πανηροτατοσ μητροπολιτησ σαλονηκι κυρ μακαρηοσ»¹. Ἐκ τῆς μαρτυρίας ταύτης ὁ Ζώης ἐξάγει τὸ συμπέρασμα, ὅτι ὁ Μακάριος, ἀπολιπὼν τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Θεσσαλονίκης, ἐπορεύθη εἰς Ζάκυνθον, ἔνθα ἐγένετο ἡγούμενος τῆς Μονῆς τῆς Θεοτόκου τῆς Ἀναφωνητρίας². Ἐξ ὧσων ἐλέχθησαν ἀνωτέρω, δηλοῦται, ὅτι ὁ Μακάριος ἐγκατέλειψε τὸν θρόνον τῆς Θεσσαλονίκης πρὸ τοῦ 1527. Δὲν εἶναι γνωστὸν ποῦ εὐρίσκετο ὁ Μακάριος ἀφ' ἧς ἀπέστη τοῦ θρόνου μέχρι τοῦ ἔτους 1530. Γνωστὸν εἶναι, ὅτι τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1530 ἦτο εἰς τὴν Ζάκυνθον, ὅχι ὅμως ὡς ἡγούμενος τῆς Ἀναφωνητρίας. Τὸ σχετικὸν κείμενον δὲν μᾶς ἐπιτρέπει νὰ ἐξαγάγωμεν τὸ συμπέρασμα, ὅτι τὸ 1530 ἐγένετο καὶ πάλιν ἡγούμενος τῆς Μονῆς³. Ὁ Μακάριος, πρῶην Θεσσαλονίκης ὢν, μετέβη εἰς τὴν Μονὴν καὶ μετέσχεν εἰς τὴν διακυβέρνησιν καὶ διαχείρισιν τῆς περιουσίας τῆς Μονῆς, χωρὶς νὰ εἶναι ὁ ἡγούμενος αὐτῆς. Προκειμένου νὰ περιέλθουν εἰς χεῖρας τῶν Ἑνετῶν αἱ πρόσοδοι τῆς Μονῆς, ὁ τότε ἡγούμενος τῆς Μονῆς ἐθεώρησε σκόπιμον νὰ μεταβιβάσῃ αὐτάς ἐπ' ὀνόματι τοῦ Μακαρίου, Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης⁴. Εἰς τὸ σχετικὸν συμβολαιογραφικὸν ἔγγραφον δὲν ἐθεωρήθη ἀπαραίτητον νὰ διευκρινισθῇ, ὅτι ὁ Μακάριος ἦτο πρῶην Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης.

Ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ὁ Μακάριος ἐχρημάτισεν ἡγούμενος ἐν Ζακύνθῳ, ὁ Ζερλέντης συνεπέρανε, ὅτι ὁ Μακάριος οὗτος εἶναι ἕτερος τοῦ Μακαρίου Παπογεωργοπούλου, τοῦ ἀπὸ Κορίνθου Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης⁵, τοῦ ὁποίου τὴν ἀρχιερατείαν τοποθετεῖ πρὸ τοῦ 1537⁶. Εἶναι γνωστὸν, ὅτι ὁ

1. Περικλ. Γ. Ζερλέντου, Θεωνᾶς ὁ ἀπὸ ἡγουμένων, ἔ.α., σ. 255.

2. Λεων. Χ. Ζώη, Ὁ ἅγιος Διονύσιος προστάτης Ζακύνθου, ἐν Ζακύνθῳ 1895, σ. 62. Τοῦ αὐτοῦ, Αἱ ἐν Ζακύνθῳ μοναί, ἐν Ἀρχαιολογικῇ δελτίῳ, παραρτήματι τοῦ ΚΔ'-ΚΣΤ' τόμου «τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου», ἐν Κωνσταντινουπόλει 1896, σ. 166. Τοῦ αὐτοῦ, Αἱ ἐν Ζακύνθῳ μοναί, ἐν Ζακύνθῳ 1900, σ. 84, 106-107. Πρβλ. Περικλ. Γ. Ζερλέντου, Θεσσαλονικέων, ἔ.α., σ. 135. Τοῦ αὐτοῦ, Θεωνᾶς ὁ ἀπὸ ἡγουμένων, ἔ.α., σ. 255. Τοῦ αὐτοῦ, Περί τριῶν ἱεραρχῶν, ἔ.α., σ. 261α. Νίκος Α. Βεες, Die Klosterregeln des Nikephoros Blemmydis in Bezug auf Pachomios Rhousanos sowie eine Inschrift aus Jenischehir, «Byzantinisch-Neugriechische Jahrbücher», τ. 10 (1932/3 u. 1933/4), σ. 117. Ἰωάννου Ν. Καρμίρη, Ὁ Π. Ρουσάνος καὶ τὰ ἀνέκδοτα δογματικά καὶ ἄλλα ἔργα αὐτοῦ. Νῦν τὸ πρῶτον ἐκδιδόμενα, Athen 1935, σ. 62.

3. Πρβλ. καὶ Louis Petit, Nouveaux, ἔ.α., σ. 296β. Τοῦ αὐτοῦ, Macaire, ἔ.α., σ. 273β.

4. Louis Petit, Nouveaux, ἔ.α., σ. 296β.

5. Περικλ. Γ. Ζερλέντου, Θεσσαλονικέων, ἔ.α., σ. 135. Τοῦ αὐτοῦ, Θεωνᾶς ὁ ἀπὸ ἡγουμένων, ἔ.α., σ. 254, 255. Τοῦ αὐτοῦ, Περί τριῶν ἱεραρχῶν, ἔ.α., σ. 261α.

6. Περικλ. Γ. Ζερλέντου, Θεσσαλονικέων, ἔ.α., σ. 135-136. Τοῦ αὐτοῦ, Θεωνᾶς ὁ ἀπὸ ἡγουμένων, ἔ.α., σ. 255. Βλ. καὶ Ἀ. Παπαδόπουλου-Κεραμέως, Ἡ μονὴ Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολυτρίας, ΒΖ, τ. 10 (1901), σ. 194. Τὴν ἐσφαλμένην ἀπο-

διαδεχθείς τὸν Μακάριον Ἰωάσαφ ἦτο Θεσσαλονίκης καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1534/1535¹. Συνεπῶς ἦτο δυνατόν νά ἦτο καὶ πέραν τοῦ ἔτους τούτου, καθ' ὅτι δὲν γνωρίζομεν πότε ἐγκατέλειψε τὸν θρόνον ἢ πότε ἀπέθανε. Γνωρίζομεν ὅμως, ὅτι τὸν Νοέμβριον τοῦ 1537 ὁ Μακάριος ὠνόμαζεν ἑαυτὸν πρῶην Θεσσαλονίκης εἰς χειρόγραφον λεξικόν, εὐρισκόμενον ἐν τῇ συνοδικῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Μόσχας (ἀριθμ. 485)². Εἰς τὸ χειρόγραφον τοῦτο, εἰς σημείωμα διὰ τῆς χειρὸς αὐτοῦ τοῦ Μακαρίου γεγραμμένον, ἀναφέρονται τὰ ἑξῆς: «Τὸ παρὸν θαυμάσιον βιβλίον τοῦ σοφωτάτου κυροῦ Ἀντωνίου ἡγόρασα κάγῳ ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης πρῶην Θεσσαλονίκης Μακάριος ἀπὸ τὸν ἀνεψιὸν τοῦ σοφωτάτου κυροῦ Ἀντωνίου τὸν Ἰωσήφ, ἐν ἔτει, ζμς', ἐν μηνὶ νοεμβρίῳ ἰνδ. ι'»³.

Πρὸς τὸν πρῶην Θεσσαλονίκης Μακάριον ἀπηύθυνεν ἐπιστολὴν ὁ Παχώμιος Ρουσάνος. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη «Μακαρίῳ τῷ ποτὲ Μητροπολίτῃ Θεσσαλονίκης» (κωδ. Nan. 152 φ. 189-191 καὶ 127 φ. 207-213) ἀναφέρεται ὑπὸ τῶν Mingarelli⁴, Φιλητᾶ⁵, Καρμίρη⁶ καὶ ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ Μουστοξύδου⁷. Ἐν τῇ μακρᾷ ταύτῃ ἐπιστολῇ ὁμιλεῖ ὁ Ρουσάνος περὶ τοῦ μοναχικοῦ σχήματος ἐκ τῆς ἐξῆς ἀφορμῆς. Μεταξὺ τῶν μοναχῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἰδίᾳ, ὑπῆρξε μερίς, ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ γέροντος Καλλίστου, ἣτις ἐστηρίζετο καὶ ἐπὶ τῆς πράξεως τοῦ πρῶην Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης Μακαρίου, παραδεχομένη τὴν ὑπαρξίαν τριῶν μοναχικῶν σχημάτων, ἥτοι τῶν ἀρχαρίων, τῶν μέσων ἢ μικροσχημῶν καὶ τῶν τελείων ἢ μεγαλοσχημῶν, ἀναλόγων τῶν ἀντιστοιχῶν τριῶν ἱερατικῶν βαθμῶν διακόνου, πρεσβυτέρου καὶ ἐπισκόπου. Ὁ Ρουσάνος ἐν τῇ ἐπιστολῇ προσπαθεῖ νά ἀποδείξῃ, προσάγων μαρ-

ψιν τοῦ Ζερλέντου ἀπέδειξεν ὁ Louis Petit, Macaire, ἑ.ἀ., σ. 272a-274b. Τοῦ αὐτοῦ, Les évêques, ἑ.ἀ., σ. 150b-151a.

1. Σπυρ. Π. Λάμπρου, Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἑλληνικῶν Κωδίκων, τόμος δεῦτερος, ἐν Κανταβριγίᾳ τῆς Ἀγγλίας 1900, σ. 244b. Πρβλ. Περικλ. Γ. Ζερλέντου, Θεσσαλονικέων, ἑ.ἀ., σ. 135.

2. A. Matthaei, Accurata codicum graecorum bibliothecarum synodalia Mosquensium notitia, Lipsiae 1805, τ. 2, σ. 273. Ἰακώβου τοῦ Βατοπεδίνου, Ἡ ἐν Μόσχᾳ συνοδικὴ βιβλιοθήκη τῶν χειρογράφων, ἐν Μόσχᾳ 1896, σ. 10.

3. Βασ. Α. Μυστακίδου, Διάφορα, ἑ.ἀ., σ. 379a. Τοῦ αὐτοῦ, Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι, ἑ.ἀ., σ. 175. Περικλ. Γ. Ζερλέντου, Θεσσαλονικέων, ἑ.ἀ., σ. 136. Ἀ. Παπαδοπούλου-Κεραμέως, Ἡ μονή, ἑ.ἀ., σ. 194.

4. J. A. Mingarelli, Graeci codices manuscripti apud Nanios patricos Venetos asservanti, Bononiae 1734, σ. 260, 282. Πρβλ. Περικλ. Γ. Ζερλέντου, Θεσσαλονικέων, ἑ.ἀ., σ. 135. Νίκος Α. Βees, Die Klosterregeln, ἑ.ἀ., σ. 117.

5. Χριστοφόρου Φιλητᾶ, Περὶ Ἰωαννικίου Καρτάνου, Δαμασκηνοῦ τοῦ Στουδίτου καὶ Παχωμίου Ρουζάνου. Ἐπιστολιμαία διάλεξις, ἐν Κερκύρᾳ 1847, σ. 28, 31.

6. Ἰωάννου Ν. Καρμίρη, Ὁ Π. Ρουσάνος, ἑ.ἀ., σ. 62.

7. Ἀνδρέου Μουστοξύδου, Ἑλληνομνήμων ἢ Σύμμεικτα ἑλληνικά, φυλλάδιον 10ον, Ἀθήναι 1843 (1965), σ. 653-660.

τουρίας ἐκ τοῦ Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου, Μεγάλου Βασιλείου, Ἀββᾶ Ἡσαΐου, Παχωμίου καὶ Νικηφόρου Βλεμμύδου, παραδεχόμενος ὁμοίως καὶ τὴν τῶν δοκίμων βαθμίδα, ὅτι «οὐκ ἔστι διαφορὰ σχήματος μοναχικοῦ» καὶ «ὅτι ἐν ἔστι τὸ ἐξ ἀρχῆς διδόμενον σχῆμα, ὥσπερ καὶ τὸ βάπτισμα»¹.

Ὁ Μακάριος ἀπέθανεν εἰς τὴν ἐν Ἀγίῳ Ὁρει Μονὴν τοῦ Βατοπεδίου τὴν Δευτέραν 12ην Ἀπριλίου 1546 ὑπὸ τὸ ὄνομα Μιχαήλ, ὡς μεγάλοςχημος μοναχός. Εἰς ἐπιτάφιον ἐπίγραμμα, εὗρισκόμενον εἰς τὰ μνήματα, ἅτινα ἔκειντο ὀπισθεν τοῦ ἁγίου Βήματος τοῦ Καθολικοῦ τῆς Μονῆς², ἀνεγνώσθησαν τὰ ἑξῆς: «Ἐκοιμήθη ὁ παναγιώτατος μητροπολίτης πρώην Θεσσαλονίκης κύρ Μακάριος, ὁ διὰ τοῦ μεγάλου καὶ ἀγγελικοῦ σχήματος μετονομασθεὶς Μιχαήλ μοναχός. Ἐν μηνὶ ἀπριλίου ιβ', ἡμέρᾳ β', τῇ ἑβδομαδί τῶν Βαΐων, ἐν ἔτει ζνδ' (1546), ἰνδικτιῶνος δ'»³. Ἡ ἀποψις, καθ' ἣν ὁ Μακάριος ἀπέθανε καὶ ἐτάφη ἐν τῇ ἐν Μυτιλήνῃ Μονῇ τοῦ Λειμῶνος⁴, ἐπεστηρίχθη, διότι τὸ ὡς ἄνω ἐπιτύμβιον ἐπίγραμμα εὗσκεται καὶ εἰς τὸν χειρόγραφον κώδικα 263 τῆς Μονῆς Λειμῶνος⁵, ὅστις εἶναι ἀντίγραφον τοῦ κώδικος τῆς Μονῆς Βατοπεδίου⁶, εἰς τὸν ὁποῖον, ὡς ἀναφέρει ὁ Γεδεών, τὸ ἐπίγραμμα εὗρίσκετο γεγραμμένον⁷.

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΑΘ. ΓΛΑΒΙΝΑΣ

1. Ἰωάννου Ν. Καρμίρη, Ὁ Π. Ῥουσάνος, ἑ.ἀ., σ. 62-63.

2. Ἀ. Παπαδοπούλου - Κεραμέως, Μαυρογορδάτειος Βιβλιοθήκη, ἑ.ἀ., σ. 122β. Louis Petit, Les énéques, σ. 150β.

3. Ἀ. Παπαδοπούλου - Κεραμέως, Μαυρογορδάτειος Βιβλιοθήκη, ἑ.ἀ., σ. 123α. Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ μονή, ἑ.ἀ., σ. 194. Πρβλ. Περικλ. Γ. Ζεργλέντου, Θεσσαλονικέων, ἑ.ἀ., σ. 136. Μαν. Ι. Γεδεών, Πατριαρχικαὶ Ἐφημερίδες, ἑ.ἀ., σ. 23. Λίβου Πολίτου, Ἀγιορεῖτες, ἑ.ἀ., σ. 375 ὑποσ. 2.

4. Βασ. Α. Μυστακίδου, Διάφορα, ἑ.ἀ., σ. 379α. Τοῦ αὐτοῦ, Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι, ἑ.ἀ., σ. 175 ὑποσ. 4. Εὐστρατίου Ι. Δράκου, Λεσβιακά, ἑ.ἀ., σ. 23. Σταύρου Καρυδώνη, Τὰ ἐν Καλλονῇ, ἑ.ἀ., σ. 230. Ἰω. Μουτσοῦρη, Λειμῶνος, ἑ.ἀ., σ. 178.

5. Ἀ. Παπαδοπούλου - Κεραμέως, Μαυρογορδάτειος Βιβλιοθήκη, ἑ.ἀ., σ. 122β.

6. Louis Petit, Les énéques, ἑ.ἀ., σ. 150 ὑποσ. 2.

7. Μαν. Ι. Γεδεών, Πατριαρχικαὶ Ἐφημερίδες, ἑ.ἀ., σ. 23. Τὸ ὡς ἄνω ἐπιτύμβιον ἐπίγραμμα εὗρίσκετο εἰς τὸ φ. 28β τοῦ ἄλλοτε ὑπ' ἀριθμ. 383 κώδικος τῆς Μονῆς.

R É S U M É

Apostolos Glavinas, Macaire Papageorgopoulos de Corinthe, devenu métropolite de Thessalonique (1465?-12 avril 1546).

Macaire, suivant un usage assez fréquent, a laissé quelques notes personnelles dans les manuscrits, dont il était le possesseur. D'après ces notes nous connaissons des éléments les plus importants de sa vie et de son activité. Donc, dans un volume, que lui appartenait, Macaire a transcrit un memento chronologique allant de 1465 à 1516. Il est bien probable que le début du memento explique l'an de la naissance de notre prélat. Son grand-père paternel s'appelait dans le monde Papageorgopoulos et en religion Savatios. Son père s'appelait Constantin et sa mère est connue par son nom monacal Macaria.

D'abord Macaire était moine au monastère d'Anaphonitria, à Zante. Dans les premières années du XVIe siècle il était devenu higoumène du même monastère. Ensuite il était devenu protosyncelle et au mois d'octobre 1507 métropolite de Corinthe, hypertime et exarque de tout le Péloponnèse et «τὸν τόπον ἐπέχων» d'Ancyre. Le 4 avril 1517 Macaire de Corinthe était devenu métropolite de Thessalonique, hypertime et exarque de toute la Thessalie et «τὸν τόπον ἐπέχων» d'Ephèse. La profession de la foi du nouvel élu, conservée jusqu'à présent, est immédiatement suivie, dans un manuscrit, d'«ἀσφάλεια», de «μέγα μήνυμα» et d'«ἀπολογία», documents relatifs à la translation de Macaire à Thessalonique. Macaire était resté au siège de Thessalonique moins de 10 ans parce qu'en juin 1527 Joasaph y est attesté comme métropolite. C'est donc sans raison qu'on avait fait de notre Macaire un métropolite de Méthymne.

Au mois de septembre 1530 Macaire se trouvait au monastère d'Anaphonitria, mais cette fois-ci il avait pris une activité dans l'administration des biens du monastère.

Macaire Papageorgopoulos et Macaire, higoumène d'Anaphonitria, étaient sans doute la même personne.

Le fameux Pachomios Roussanos avait adressé une lettre à Macaire, ancien métropolite de Thessalonique, qui s'était retiré à Vatopédi, au Mont Athos, où il avait revêtu l'habit monastique sous le nom de Michel.

Macaire mourut le lundi 12 avril 1546 au monastère de Vatopédi et non pas à Lesbos.